

Република Србија
АПЕЛАЦИОНИ
СУД У БЕОГРАДУ
Гж2 417/23
10.1.2024. године
Београд

У ИМЕ НАРОДА

АПЕЛАЦИОНИ СУД У БЕОГРАДУ, у већу састављеном од судија Ирене Вуковић, председника већа, Станиславе Митровић и Татјане Лемајић, чланова већа, у парници тужиле-противтужене АА са последњим познатим боравиштем у ..., чији је пуномоћник Драгољуб Ђорђевић, адвокат из Београда, Булевар војводе Мишића бр. 31/1, стан 7, против туженог-противтужиоца ББ из ..., чији је пуномоћник Светлана Анђелковић-Мишковић, адвокат из Београда, Косовска бр. 34, ради развода брака, вршења родитељског права, заштите од насиља у породици и лишења родитељског права, одлучујући о жалби тужиле-противтужене изјављеној против пресуде Трећег основног суда у Београду П2 326/19 од 1.2.2023. године, у седници већа одржаној дана 10.1.2024. године, донео је

ПРЕСУДУ

ОДБИЈА СЕ као неоснована жалба тужиле-противтужене и **ПОТВРЂУЈЕ** пресуда Трећег основног суда у Београду П2 326/19 од 1.2.2023. године у ставовима четвртном, петом, шестом, седмом, осмом, десетом и дванаестом изреке.

ОДБИЈА СЕ захтев тужиле-противтужене за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Образложење

Побијаном пресудом, ставом првим изреке одбијен је предлог тужиле-противтужене да се прекине парнични овај поступак до правноснажног окончања поступка у предмету у Русији покренутог по тужби туженог-противтужиоца на основу одредби Хашке конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце. Ставом другим изреке тужба тужиле-противтужене је повучена у делу захтева за делимично лишење родитељског права и одређивања мере заштите од насиља у породици у односу на мал.ВВ. Ставом трећим изреке разведен је брак између странака, са личним подацима наведеним у том ставу изреке, склопљен дана ...2014. године у амбасади Републике Србије у Риму, Италија, уписан у МКВ која се води за матично подручје амбасада Републике Србије-Рим под тек.бр. ... за 2014. годину. Ставом

четвртим изреке мал. дете парничних странака ВВ рођена ...2015. године у ... поверена је оцу, туженом-противтужиоцу који ће родитељско право вршити самостално па је наложено тужиљи-противтуженој да одмах по правноснажности пресуде преда мал.ВВ оцу, туженом-противтужиоцу. Ставом петим изреке обавезана је тужиља-противтужена да на име свог доприноса за издржавање мал.ВВ плаћа месечно износ од 15.000,00 динара и то сваког 1. до 10. у месецу за текући месец почев од дана правноснажности ове пресуде па убудуће док за то постоје законски услови или док се ова одлука не промени на текући рачун законског заступника мал.детета, туженог-противтужиоца бр. ..., који се води код "ОТП Банка Србија" а.д. Београд. Ставом шестим изреке уређен је начин одржавања личних односа мал.ВВ са мајком, тужиљом-противтуженом, тако што ће се исти одвијати на следећи начин: прва три месеца сваке среде од 17.00 до 19.00 часова у присуству особе од поверења по избору оца, а након тога: сваког другог викенда почев од петка у 18.00 часова до недеље у 18.00 часова; сваке друге среде од 17.00 до 20.00 часова и то у недељи када се контакт не реализује викендом; седам дана непрекидно током зимског распуста и то тако што ће у парним годинама мал.дете са мајком проводити првих седам дана зимског распуста а у непарним годинама последњих седам дана зимског распуста, док ће преостали део зимског распуста мал.дете проводити са оцем; тридесет дана током летњег распуста и то у парним годинама првих 15 дана у јулу и првих 15 дана у августу, а у непарним годинама последњих 15 дана у јулу и последњих 15 дана у августу, док ће преостали део летњег распуста мал.дете проводити са оцем; сваког другог државног и верског празника који се слави нерадно у смислу Закона о државним и другим празницима у Републици Србији и то почев од 10.00 часова првог дана празника до 20.00 часова последњег дана празника; сваког другог рођендана мал.детета од 10.00 до 20.00 часова уколико је рођендан у суботу или недељу, односно након завршетка наставе коју похађа мал.дете па до 20.00 часова уколико је рођендан током радног дана, и то тако што ће мајка долазити по мал.ВВ на адресу где она станује са оцем и враћати је на исту адресу након истека времена предвиђеног за контакт. Ставом седмим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље-противтужене у делу којим је тражено да се мал.ВВ повери тужиљи-противтуженој на самостално вршење родитељског права, уреде лични односи мал.ВВ са туженим-противтужиоцем и обавезе тужени-противтужилац да доприноси издржавању мал.ВВ. Ставом осмим изреке одбијен је тужбени захтев тужиље-противтужене у делу којим је тражено да се одреде мере заштите од насиља у породици и да се забрани туженом-противтужиоцу да прилази тужиљи-противтуженој на удаљености мањој од 200 метара, да му се забрани приступ у простор око места становања тужиље-противтужене и да му се забрани да на било који начин узнемирава тужиљу-противтужену. Ставом деветим изреке одбијен је противтужбени захтев туженог-противтужиоца у делу којим је тражено да се тужиља-противтужена потпуно лиши родитељског права. Ставом десетим изреке одбијен је предлог тужиље-противтужене да суд одреди привремену меру којом би се мал.ВВ поверила мајци на самостално вршење родитељског права. Ставом једанаестим изреке одбијен је предлог туженог-противтужиоца да суд одреди привремену меру којом би се одредило да ће мал.ВВ боравити са туженим-противтужиоцем на адреси у ..., ул. ..., ..., наложило тужиљи-противтуженој да туженом-противтужиоцу одмах по доношењу овог решења о привременој мери преда мал.ВВ, уредио начин одржавања личних односа тужиље-противтужене и мал.ВВ тако што би се исти одвијао у контролисаним условима у простори ЦСР Нови Београд сваког уторка од 14.00 часова до 15.00 часова уз овлашћење органа старатељства да овај термин може прилагодити потребама детета и

обавезала тужиља-противтужена да доприноси издржавању мал.детета. Ставом дванаестим изреке одлучено је да свака странка сноси своје трошкове парничног поступка.

Против наведене пресуде тужиља-противтужена је благовремено изјавила жалбу побијајући је у ставовима четвртом, петом, шестом, седмом, осмом, десетом и дванаестом изреке. Тужени-противтужилац је благовремено одговорио на жалбу тужиље-противтужене. Допуна жалбе од 8.6.2023. године достављена је по протеклу рока прописаног одредбом члана 367 став 1 Закона о парничном поступку, због чега неблаговремено поднету допуну жалбе и одговор на исту, другостепени суд није разматрао.

Испитујући првостепену пресуду у побијаном делу, у границама прописаним чланом 386 ЗПП (“Службени гласник РС”, бр. 72/11 са каснијим изменама и допунама) који се примењује на основу одредбе члана 202 Породичног закона (“Службени гласник РС”, бр. 18/2005 са каснијим изменама и допунама), апелациони суд је оценио да жалба тужиље-противтужене није основана.

У поступку пред првостепеним судом нису учињене битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 1, 2, 3, 5, 7 и 9 ЗПП на које апелациони суд пази по службеној дужности. Нема ни битне повреде одредаба парничног поступка из члана 374 став 2 тачка 12 ЗПП на коју се неосновано указује у жалби, будући да је изрека пресуде разумљива и није противречна разлозима пресуде јер су у пресуди наведени јасни и непротивречни разлози о свим битним чињеницама, нити о битним чињеницама постоји противречност између онога што се у разлозима пресуде наводи о садржини исправа, записника о исказима датим у поступку и самих тих исправа или записника или изведеним доказима, па побијана пресуда нема недостатака због којих се не може испитати.

Према правилно утврђеном чињеничном стању парничне странке су закључиле брак дана ...2014. године. У браку је рођена мал.ВВ дана ...2015. године у ..., где су и живели до прекида заједнице. Тужени-противтужилац је дуги низ година водио своје фирме у земљи и иностранству, што му је омогућило да по рођењу мал. ВВ са породицом путује, тако да су више месеци током године проводили у ..., ... и ... Односи странака су се пореметили 2018. године а заједница живота странака прекинута је 17.8.2020. године. Након прекида брачне заједнице, тужиља-противтужена је информисала суд да је са мал. дететом на адреси ... (где живи њен брат и где ни она ни дете нису пронађени приликом теренске посете Центра Нови Београд дана 9.3.2021. године, већ је добијена информација да привремено бораве код мајке тужиље-противтужене али адреса није дата) а затим у стану који је тужиља-противтужена изнајмила у ул. ... у ..., с тим што је пребивалиште пријављено у ... (...) а боравиште у ... пријавила је у ул. ... на адреси рођаке. Након тога, тужиља-противтужена је дала изјаву дана 1.6.2021. године пред Центром за социјални рад да се пријавила са боравиштем на две године у ... у ул. ... где станује као подстанар са малолетном ћерком и мајком.

Од прекида брачне заједнице тужени-противтужилац је мал.ВВ видео преко скајпа ...2020. године (за свој рођендан) а потом укупно четири пута у контролисаним условима у просторијама ЦСР и то најпре у Будви дана 23.10.2020. године у трајању од

једног сата, по налогу Основног суда у Котору, затим по привременој мери донетој у овом поступку дана 12.5.2021. године (којом је уређен начин одржавања личних односа мал.детета са оцем тако што ће се исти одвијати у контролисаним условима у просторијама Центра за социјални рад Инђија сваког уторка од 10.00 часова до 11.00 часова из разлога што дуго није видео дете), мал.ВВ је видео дана 1.6.2021. године и дана 29.6.2021. године у трајњу од по један сат у просторијама ЦСР у Инђији, док је дана 13.7.2021. године контакт на истом месту одржан у трајању од десетак минута јер је мал.дете било болесно.

Привремена мера није постигла сврху јер се дете постепено отуђује од оца за шта нема реалних ни оправданих разлога јер је исти емотивно везан за дете а и мал. дете је емотивно везано за њега, а мајка мал.ВВ отуђује од оца у континуитету од августа 2020. године и даље, што може имати последице на њен развој. Због тога је од стране Центра за социјални рад предложено да се виђање оца и мал.ВВ убудуће одвија по широком моделу јер се тиме штите права и најбољи интерес детета и узимају у обзир права оба родитеља да проводе квалитетно време са дететом и буду активно укључени у развој мал.ВВ, на који начин ће се избећи отуђивање детета са родитељем са којим не живи. По привременој мери од 4.11.2021. године (којим је уређен начин одржавања личних односа мал.детета са оцем тако што је одређен најшири модел виђања) тужени-противтужилац није остварио ниједан контакт са мал.ВВ. Након 19.10.2020. године тужени-противтужилац од тужиље-противтужене није добио било какво обавештење о животу и здрављу њиховог детета. Информације о детету је добијао у суду, из извештаја предшколске установе и Центра за социјални рад и од стручних радника центра с обзиром да је сваког уторка одлазио и о свом детету се интересовао а такође је одлазио код лекара чији извештај за мал.ВВ је достављен током поступка, везано за актуелно здравствено стање детета. ЦСР “Дунав” је у извештају из априла месеца 2021. године констатовао да је мајка пријавила боравиште у... али не борави на адреси где је пријављена као ни на адреси где је изнајмила стан у ул. ... а у истом извештају је констатовано да је престала комуникација пуномоћника тужиље и ЦСР “Дунав” која је била до тада интензивна и подразумевала је његово обраћање Центру пре сваког термина одређеног за контакт.

Тужиља-противтужена је у новембру 2021. године заједно са мал.ВВ отишла у Русију, што је тужени-противтужилац сазнао тек наредне године. ЦСР “Дунав” у Инђији се дана 13.9.2022. године изјаснио да су од оца информисани да је мајка са дететом напустила Републику Србију а у извештају од 4.10.2022. године навели да је мајка бесправно злоупотребила своје родитељско право и са мал.ВВ напустила Србију те да се сада налази у Русији. Овај Центар је ускраћен за информацију коју школу похађа мал.ВВ, јер је мајка је исписала мал.ВВ из предшколске установе “...” у ... коју није похађала (нити похађа онлајн наставу) са даном 17.1.2022. године, па је 31.1.2022. године упутио ОЈТ у Старој Пазови обавештење о мерама које ће установа ПУ “...” предузети због непохађања обавезног припреног предшколског програма од стране ВВ а на основу чега је повређено право детета на образовање.

Институт за ментално здравље је дао једнострану процену родитељске подобности туженог-противтужиоца у налазу и мишљењу од 30.8.2022. године (с обзиром да мајка и дете које актуелно борави код мајке нису приступили вештачењу упркос достављеном позиву на исто и обезбеђеном термину вештачењу у више наврата)

и дали су закључак да тужени-противтужилац актуелно нема знакова трајне или повремене душевне болести, привремене душевне поремећености, да је реч о испитанику из тзв. нормалне популације, адекватно развијених адаптивних капацитета за родитељску улогу, радну и социјалну средину који адекватно препознаје и спреман је да задовољи базичне и емоционалне потребе мал.детета, вербализује висок степен мотивисаности и спремности да се ангажује у њиховом збрињавању, те је у најбољем интересу мал.ВВ да јој се што пре омогући континуирани однос са оцем.

Центар за социјални рад “Дунав” у Инђији је уочио да постоји блискост детета са оцем приликом опсервације у контролисаним условима, а осим постојања емотивне блискости нису видели да постоји отпор детета према оцу и отац је знао на који начин да приступи детету, причао је са дететом о ономе шта њу интересује, шта она воли од играчака, шта да јој купи, доносио јој је поклоне које је желела, види се да је отац упућен у интересовања мал.ВВ и да је добро познаје. На основу спроведеног поступка изјаснили су се да уколико би суд пресудом дете поверило мајци, са којом дете има емотивну блискост, на самостално вршење родитељског права сматрају да је у интересу детета да има контакт са оцем и то на начин који је одређен важећом привременом мером а уколико суд одлуком дете повери оцу на самостално вршење родитељског права сматрају да би било у интересу детета да има контакте са мајком с тим да је њихово мишљење да би у том случају дете требало да има модел виђања који би се постепено проширивао, односно у почетку у контролисаним условима а након тога да се проширује према процени надлежног органа старатељства из разлога што дете није имало контакт са оцем у дужем временском периоду а мајка није омогућавала чак ни телефонски контакт детета са оцем а такође не може се предвидети ни да ли би мајка у случају широког модела виђања поново одвела дете ван територије РС. Сматрају да дете не би имало било каквих проблема са прилагођавањем живота са оцем јер постоји успостављен однос са оцем без обзира што дете са оцем нема дуго контакт јер је тај контакт раније успостављен, она је живела са оцем, ишли су заједно на путовања и на основу онога што су видели постоји добар однос детета са оцем. Тужени-противтужилац је подобан за самостално вршење родитељског права као и мајка али нису могли да се изјасне ком родитељу да се дете повери. Мишљење о подобности оца базирају и на мишљењу Института. Са мајком су спровели неопходне разговоре и оно што може да се замери је што се контакти детета не одржавају са оцем. Стручни тим је закључио и да не постоји здравствена угроженост детета. Изјаснили су се и да нема услова да се одреде мере заштите од насиља у породици које је тужиља тражила коначно опредељеним захтевом.

Тужиља-противтужена је против туженог-противтужиоца поднела пријаву ПС Инђија за насиље у породици 9.7.2021. године и оцу детета је Решењем Основног суда у Старој Пазови НП 115/21 од 18.5.2021. године изречена хитна мера забране да контактира жртву насиља која је продужена и која траје до 18.6.2021. године. Кривичне пријаве тужиље-противтужене од 21.9.2020 године и од 25.11.2020. године поднете против туженог-противтужиоца због кривичних дела Заштита од насиља у породици и Лажно пријављивање су одбачене Решењем Трећег основног јавног тужилаштва у Београду Кт 1272/21 од 27.7.2021. године, као и кривичне пријаве поднете 6.7.2021. године и 17.5.2021. године против туженог-противтужиоца, због кривичног дела Насиље у породици на штету тужиље-противтужене и мал.ВВ и због кривичног дела Угрожавање сигурности одбачене су од стране Основног Јавног Тужилаштва у Старој

Пазови дана 16.8.2021. године у предмету Кт 544/21, јер не постоје основи сумње да је извршио та кривична дела.

Према записнику о процени услова за живот детета и лица које полаже право на његово васпитање, сачињеног од стране Канцеларије за социјалну заштиту становништва централног административног округа Града Москве, Одељење за социјалну заштиту, извршена је процена дана 3.10.2022 године у вези разматрања предмета по тужби овде туженог-противтужиоца против овде тужиље-противтужене за повратак мал.ВВ на основу међународног уговора. Наведени су подаци о детету, констатовано је и место пребивалишта које је пријављено на адреси у Москви али да стварно живи на другој адреси у Москви, као и да је визуелна процена изостала јер дете није било присутно у стану као ни мајка већ заступник мајке. Мал.ВВ учи по програму уз примену електронске наставе на даљину. Канцеларија за социјалну заштиту становништва централног административног округа Града Москве, Одељење за социјалну заштиту је дана 21.10.2022. године доставило и Мишљење малолетне ВВ с обзиром да је дана 20.10.2022. године у 16 часова обављен разговор са мал.дететом који је обавио саветник тог одељења уз учешће преводиоца-педагога путем видео позива преко “Zoom” платформе. Мал.ВВ је била идентификована по фотографији из уверења о разматрању захтева за привремени азил на територији Руске Федерације. Дете је одговарало на питања, а на питање какав однос има са мамом и да ли јој се свиђа да проводи време са њом одговорила је да јој се свиђа да са мамом проводи време. На питање какав однос има са татом и да ли јој се свиђа да проводи време са њим одговорила је да он није добар, да је тукао њу и маму много пута, те да је њу чак по глави ударао. На питање ако суд одлучи да мора да живи са татом, одговорила је “не”. Закључком Канцеларије за социјалну заштиту становништва централног административног округа Града Москве од 21.10.2022. године утврђено је да се захтеву ВВ о повратку мал.детета према Конвенцији од 25.10.1980. године о грађанским аспектима међународне отмице деце не може удовољити. Решењем Тверског рејонског суда Града Москве од 21.10.2022. године (у коме је наведено да одлука о враћању детета донета у складу са Конвенцијом неће утицати на суштину питања старатељства), одбачена је тужба за враћање детета.

Тужиља-противтужена (рођена...1975. године) завршила је студије економије у Москви, магистар је економије. Власница је ... и остварује месечну зараду од 100.000,00-150.000,00 динара и из других извора може да оствари толику зараду. Продала је стан у ..., и новац од продаје чува на свом рачуну, а припада јој 1/3 куће родитеља ... (спрат са одвојеним улазом) где је живела са дететом пре изнајмљивања стана у ... По одласку у Руску Федерацију запослила се као економиста у фирми “...” доо и плата јој износи 187.000,00 рубаља. Мал.ВВ је изгледа који одговара узрасту и полу, користи у комуникацији српски и енглески језик, с тим да је енглески доминантнији. Тужени-противтужилац (рођен ...1964. године) по занимању је економиста, власник је фирме “...” и остварује месечне приходе у износу од 2.000,00 евра, поседује више некретнина у ..., три стана и шест гаража, један стан је у ... улици а други у ... који је купио у изградњи (где се преселио по завршетку изградње) а живео је у изнајмљеном стану у ул. ... у коме је живео са породицом до прекида брачне заједнице. Стамбени услови у којима тужени-противтужилац живи су надпросечни. У стану постоји соба за мал.ВВ у којој се налазе њене играчке и ствари. Из претходног брака има двоје деце и то сина који има 28 година и ћерку која има 20 година и студира,

он сноси све трошкове њеног школовања као и њене личне трошкове.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања, првостепени суд је одлучујући о вршењу родитељског права правилно оценио да су испуњени услови из члана 77 у вези члана 6 Породичног закона да се мал. дете повери оцу на самостално вршење родитељског права имајући у виду да је отац подобан за вршење родитељског права и да је то у најбољем интересу мал. детета. Тужени-противтужилац по извештају Центра за социјални рад успоставио је одговарајућу сарадњу са стручним радницима, као и да се неостварен контакт оца и детета и прекинута сарадња и комуникација по питању мал.детета са мајком процењују као ризици. Од стране ЦСР “Дунав” и Института за ментално здравље тужени-противтужилац је процењен као подобан за вршење родитељског права и дато је мишљење како да се одвијају контакти родитеља коме дете не буде поверено са мал. ВВ. Актуелна ситуација у којој мал.ВВ од 13.7.2021. године нема контакт са оцем говори да су грубо нарушена њена права и најбољи интерес, да се процес отуђења детета од оца одвија у континуитету од августа 2020. године након чега је отац видео мал.ВВ свега четири пута, те да мајка мал.ВВ отуђује од оца што може имати последице за њен развој јер се дете удаљава од оца под утицајем мајке, а што није последица некавалитетног односа мал.детета са оцем. Отац је емотивно везан за дете, пажљив је у опхођењу према мал.ВВ, постоји емотивна блискост детета у односу на оца, отац је упућен у интересовања мал.ВВ и добро је познаје. Комисија вештака Института за ментално здравље је мишљења да отац адекватно препознаје и спреман је да задовољи базичне и емоционалне потребе мал.детета, вербализује висок степен мотивисаности и спремност да се ангажује у њиховом збрињавању, при чему је у најбољем интересу мал.ВВ је да јој се што пре омогући континуиран однос са оцем јер то доприноси њеном нормалном развоју и сазревању као личности. Због прекида конатка са оцем може се са великом вероватноћом претпоставити да је у последње две године нарушен нормалан развој мал. детета. Са великом вероватноћом може се и претпоставити да је то довело до значајног отуђења детета, што ће и убудуће бити случај ако се контакт што пре не успостави, што би се неповољно одразило на развој мал.ВВ. Чињеница да мал.дете не виђа оца говори о недостатку родитељских капацитета мајке, која не препознаје значај присуства оца у одрастању детета. Ово из разлога јер је одговорност на родитељу са којим дете живи да се реализују контакти са другим родитељем. Тужиља само вербализује да не опструише контакте мал.детета са оцем док њено понашање указује на супротно.

Код таквог стања ствари, а како је отац од стране органа старатељства и комисије вештака процењен као подобан родитељ за вршење родитељског права, а да мајка отуђује мал. дете од оца, правилно је првостепени суд одлучио да је у најбољем интересу мал.детета да се повери оцу на самостално вршење родитељског права. Најбољи интерес детета је да у његовом одрастању и психофизичком развоју учествују оба родитеља. Поверавањем мал.детета оцу обезбеђује се да дете у свом одрастању има присуство оба родитеља, што је неопходно за здрав и правилан развој детета. Поверавање мал.детета мајци довело би до даљег отуђења детета од оца имајући у виду да иако током поступка није донета одлука о поверавању мал.детета мајци већ дете живи с мајком, од јула месеца 2021. године дете нема било какав контакт са оцем иако су током поступка биле одређене две привремене мере којима је уређен начин одржавања личних односа мал.детета са оцем. Поверавањем мал.ВВ оцу и реуспостављањем нарушене природне упућености и повезаности са оцем, превенираће

се могуће последице синдрома отуђености од родитеља у будућности што би још више негативно утицало на психофизички развој детета.

Притом, узета је у обзир и чињеница да мал.ВВ од престанка заједнице живота родитеља живи са мајком и да ће доношењем одлуке о вршењу родитељског права неминовно доћи до промене места живота мал.детета. Међутим, према мишљењу органа старатељства отац има апсолутно одговарајуће социјално-економске услове за живот мал.детета и мишљења су да дете не би имало било каквих проблема на прилагођавање живота са оцем, јер постоји успостављен однос са оцем још од раније јер је мал. ВВ живела са оцем, одлазили су на заједничка путовања, а непосредном опсервацијом тима центра закључено је и о квалитету тог односа. Имајући у виду наведено, и највиши циљ коме се у породичним односима тежи-да се прекинути породични односи успоставе увек када је то могуће, правилно је првостепени суд одлучио да се дете повери оцу на самостално вршење родитељског права те да се тужбени захтев тужиле-противтужене да она самостално врши родитељско право као и предлог да се одреди привремена мера којом би се мал.дете поверило мајци на самостално вршење родитељског права, јер нису испуњени услови прописани чланом 447, 449 и 460 Закона о извршењу и обезбеђењу, одбије као неоснован. С обзиром да је донета одлука о самосталном вршењу родитељског права а да се мал.ВВ не налази код родитеља који треба да врши родитељско право, то је применом члана 272 став 3 ПЗ првостепени суд правилно наредио тужиле-противтуженој да мал.дете одмах по правноснажности пресуде преда оцу који треба да врши родитељско право.

Првостепени суд је имао у виду и да је у мишљењу Канцеларије за социјалну заштиту становништва централног административног округа Града Москве од 21.10.2022. године констатовано да је дана 20.10.2022. године обављен разговор са мал.ВВ којом приликом је она навела да тата није добар, да је тукао њу и маму много пута, а да је њу чак и по глави ударао. Међутим правилан је закључак првостепеног суда о томе да наведена изјава мал. ВВ није аутентична. Најпре, током поступка је утврђено да тужени није вршио насиље у односу на мал.ВВ, при чему је пуномоћник тужиле на рочишту дана 14.10.2022. године изјавио да повлачи тужбу за насиље у породици у односу на мал.ВВ. Посебно је цењена чињеница да су стручни радници ЦСР “Дунав” који су опсервирани контакте, констатовали да мал.ВВ са оцем има близак и топао однос. Проценили су да се мал.ВВ не плаши оца и да нема било какав отпор према оцу те да се искључује насиље оца у односу на мал.дете, а наведена изјава мал.ВВ дата је после више од годину дана након последњег контакта са оцем. У периоду невиђања са оцем дошло је до отуђења мал.детета од оца а услед понашања тужиле-противтужене.

Закључак суда да изјава мал. ВВ дата у поступку пред Одељењем за социјалну заштиту у Москви, и то да је отац тукао њу и мајку много пута и да је њу ударао по глави није аутентична не значи, како се то жалбом неосновано указује, да је првостепени суд на овај начин процењивао валидност овог доказа у поступку који је вођен од стране Одељења за социјалну заштиту у Москви, преко Амбасаде наше земље у Москви, на основу Конвенције о грађанскоправним аспектима међународне отмице дече од 25.10.1980. године. Напротив, првостепени суд је ову изјаву детета ценио у склопу утврђеног чињеничног стања како је то и образложио, на основу чега је закључио да оваква њена изјава не изражава њену стварну вољу. Ово из разлога што

мал. дете оца није видело у дугом временском периоду а приликом опсервације органа старатељства закључено је да је отац емотивно везан за дете, да је у контакту са дететом био нежан и пажљив а дете је било емотивно везано за оца.

Цењени су и наводи жалбе којима се указује да се мал. ВВ у наведеном поступку у Руској Федерацији изјаснила да не жели да живи са оцем већ са мајком, која је у време давања изјаве била узраста од седам година.

Наиме, право детета на слободно изражавање мишљења је прописано чланом 65 Породичног закона и то тако што је предвиђено да дете које је способно да формира своје мишљење има право слободног изражавања свог мишљења, те су предвиђена посебна овлашћења која обезбеђују да дете оствари своје право на слободно изражавање мишљења. Овим правима детета кореспондира дужност суда да мишљењу детета посвети дужну пажњу у складу са годинама и зрелошћу детета. Ова дужност суда прописана је у члану 266 став 3 Породичног закона и члану 9 став 2 Конвенције о правима детета. Међутим, остваривање права на слободно изражавање мишљења детета везано је за принцип најбољег интереса детета, који могу бити међусобно контрадикторни, и у том случају превагу има најбољи интерес детета, пошто су ова два принципа међусобно повезана. Дакле, мишљење детета не може бити једини фактор који суд узима у обзир јер оно може бити супротно његовом најбољем интересу, а суд је нашао да је најбољи интерес малолетне ВВ да буде поверена оцу на самостално вршење родитељског права, сагласно члану 3 Конвенције о правима детета која је ратификована 1990. године (“Службени лист СФРЈ”- Међународни уговори, бр. 15/90, “Службени лист СРЈ”- Међународни уговори, бр. 4/96, 2/97) којим је предвиђено да ће у свим поступцима који се тичу деце, без обзира које их институције спроводе, од првенственог значаја бити интерес детета и да ће се детету обезбедити таква заштита и брига која је неопходна за његову добробит, узимајући у обзир права и обавезе родитеља који су за дете одговорни.

Првостепени суд је правилно уредио начин одржавања личних односа мал.детета са мајком применом чланова 6, 61 и 266 Породичног закона РС, с обзиром на узраст мал.детета и њен близак однос са мајком, налазећи да се одређеним моделом виђања обезбеђује да мал.ВВ у складу са својим узрастом и развојем настави да гради самосталан и близак однос са мајком. Како је право на одржавање личних односа мал.ВВ са мајком установљено управо у корист мал.девојчице, задовољавања њених емоционалних потреба и њеног правилног развоја, то се овим моделом виђања уз све остало што представља садржину родитељског права обезбеђују најбољи могући услови за правилан и потпун развој мал.детета и њено формирање у здраву и стабилну личност. Виђање мал.детета са мајком одређено је да се одвија прва три месеца сваке среде од 17.00 часова до 19.00 часова у присуству особе од поверења по избору оца, с обзиром и да дете није имало контакт са оцем у дужем временском периоду, па је наведени период потребан да мал.дете и отац реуспоставе близак однос који су имали и да се дете привикне на нову средину и живот са оцем, а на који начин се искључује и ризик од евентуалног покушаја отуђења мал.ВВ од оца понашањем мајке који је препознат у ранијем току поступка и сваки евентуални покушај отежавања мал.ВВ на прилагођавање новим породичним условима, те да нема сметњи да се након тога дете са мајком виђа према одређеном широком моделу имајући у виду узраст детета и њен близак однос са мајком. Бојазан стручног тима да би мајка у случају широког модела

поново могла да одведе дете ван територије РС, представља будућу неизвесну околност која у овом тренутку не може бити од утицаја, с обзиром да се одлука доноси на основу утврђених чињеница у моменту пресуђења, водећи рачуна о најбољем интересу мал.детета.

Захтев тужиле-противтужене којим је тражила да суд одреди мере заштите од насиља у процедици према туженом-противтужиоцу првостепени суд је правилном применом одредаба чланова 197, 198, 199 и 200 Породичног закона оценио неоснованим имајући у виду мишљење стручног тима органа старатељства да нема услова да се исте одреде, налазећи да у конкретном случају не постоји насиље у породици како је то дефинисано одредбом члана 197 ПЗ имајући у виду да тужени својим понашањем не угрожава њен телесни интегритет, душевно здравље или спокојство, већ да између парничних странака дужи временски период постоји висококонфликтни однос, између осталог и због питања поверавања заједничког мал.детета једном од родитеља. Парничне странке нису у односу жртва-насилник јер не постоји манифестација надмоћи туженог-противтужиоца у односу на тужилу-противтужену па њен физички и психички интегритет, здравље и лична безбедност нису угрожени, посебно код чињенице да у дужем периоду немају никакав непосредни контакт нити било који облик комуникације.

Тужилу-противтужена је током трајања првостепеног поступка била уредно позивана на рочишта за главну расправу ради саслушања и више пута се није одазивала позивима суда, због чега је правилно првостепени суд применио одредбу члана 278 став 2 Закона о парничном поступку којом је прописано да суд може да одлучи да се саслуша само једна странка, ако друга странка ускрати давање исказа или се не одазове позиву суда. Предлог да се саслуша тужилу-противтужена путем конференцијске везе у ситуацији када јој је претходно у више наврата омогућено да да исказ непосредно у суду, уредним позивањем на рочишта док се налазила у земљи, представља злоупотребу процесних права коју је суд према одредби члана 9 став 2 ЗПП дужан да спречи, што је и учинио правилним одбијањем таквог предлога.

У прилог наведеном говори и понашање тужиле-противтужене која, иако је више пута позивана на разговоре ради стручне процене током поступка, најпре није остварила сарадњу са ГЦСР у Београду-Одељење Нови Београд о чему је наведено одељење у више наврата обавештавало суд (извештаји од 20.11.2020. године, 14.1.2021. године, 22.2.2021. године, 25.1.2021. године, 9.3.2021. године, 25.3.2021. године, 9.4.2021. године, 10.5.2021. године). Након што је предмет прослеђен ЦСР "Дунав" у Инђији тужилу-противтужена је са наведеним Центром најпре остварила делимичну сарадњу да би на крају сарадња у потпуности престала. Надаље, у поступку који се водио пред судом у Москви констатовано је да је визуелна процена изостала јер дете а ни мајка нису биле присутне у стану, те је према речима заступника тужиле-противтужене одсуство мал.детета у тренутку обављања процене условљено страхом да би дете могло бити одузето, што указује да тужилу-противтужена чак ни у том поступку није остварила потпуну сарадњу са надлежном службом. Тужилу-противтужена је у више наврата била позивана да приступи на вештачење у Институт за ментално здравље али се истом није одазивала (дана 30.5.2022. године, 23.5.2022. године, 31.5.2022. године, 7.5.2022. године, 23.5.2022. године, 24.5.2022. године, 31.5.2022. године) при чему су на њену молбу преко пуномоћника, да се вештачење

одложи због њеног пута након 15.8.2022. године, заказали термин за 18.8.2022. године али се иста није одазвала ни на нови термин. Притом, првостепени суд је први пут од стране пуномоћника тужиље-противтужене на рочишту одржаном дана 14.9.2022. године обавештен да се иста са мал.ВВ налази у Руској Федерацији у граду Москви, а до тада је од стране истог добијао информације да она са мал.дететом живи у ..., чак су и правдани недоласци на виђања у ЦСР “Дунав” између осталог и у периоду за који ће се касније испоставити да су се тужиља-противтужена и мал.ВВ већ налазиле ван Републике Србије а такође су правдана и неодржавања на вештачење (при чему су вештачи термине ускладили са обавезама тужиље) као и изостанци мал.детета из предшколске установе (лекарски извештај је достављен 27.12.2021. године за изостанак детета у времену од 29.11.2021. године до 27.12.2021. године). Због тога није учињена релативно битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374 став 1 ЗПП у вези чланова 2 и 5 ЗПП на коју повреду се жалбом указује наводима да суд није саслушао тужиљу-противтужену, односно да јој је ускратио право да расправља.

Неосновани су жалбени наводи којима се указује да је суд поступио супротно мишљењима Центра за социјални рад Нови Београд, Инђија и Института за ментално здравље, Палмотићева, у Београду, те мишљењу и закључку Одељења за социјалну заштиту у Москви, имајући у виду да се ниједна од ових установа није изјаснила да отац-тужени треба да самостално врши родитељско право.

Малолетна ВВ је партиципирала у поступку пред органом старатељства у складу са својим узрастом а закључак о томе да се родитељско право повери туженом-противтужиоцу дат је на основу налаза и мишљења органа старатељства, исказа саслушаних чланова стручног тима као и на основу налаза и мишљења Института за ментално здравље. Поред тога, у смислу члана 270 Породичног закона суд је обавезан да затражи налаз и стручно мишљење од органа старатељства, породичног саветовалишта или друге установе специјализоване за посредовање у породичним односима у свим споровима који се тичу права детета а одлука о поверавању детета је на суду, који је исту донео управо имајући у виду стручна мишљења да је за дете неопходно да има контакт са оцем.

Неосновано се жалбом указује да је суд прихватио мишљење ненадлежног Центар за социјални рад “Дунав” у Инђији јер је овај центар био надлежан у време када је давао своје налазе и стручна мишљења сходно члану 270 Породичног закона, па то што мајка и дете више не живе у Инђији овај центар не може чинити ненадлежним који притом није ни уступио предмет неком другом центру.

У конкретном случају, и по оцени овог суда, у најбољем интересу мал.детета је да живи са оцем а да личне односе са мајком одржава на начин описан у изреци пресуде, због чега је мишљење мал. ВВ, која је изразила жељу да живи са мајком, због свега наведеног, супротно њеном најбољем интересу. Није спорно да је дете емоционално везано за мајку са којом живи и која се о њему брине, да је са њом блиска, те да иста остварује емоционалне потребе своје ћерке, али њене развојне потребе не испуњава. По налажењу овога суда мајка не поступа у најбољем интересу свог малолетног детета јер детету не омогућава виђање и контакт са оцем и на тај начин га отуђује од оца што указује да су грубо нарушена права и најбољи интерес мал. детета.

Неосновано се жалбом наводи да је Одељење социјалне заштите у Москви током поступка утврдило да је тужени забранио члановима своје примарне породице да на било који начин контактирају са тужиљом и мал. ВВ, те да тужени-противтужилац одбија сваки контакт са тужиљом-противтуженом и да не жели да разговара са својим дететом. Ове наводе тужиља-противтужена је изнела и у овом поступку тако што је тврдила пред органом старатељства да је отац могао да види дете али да није показао интересовање јер је знао где живе, није је позвао телефоном нити је детету честитао рођендане и сл., те да жали што поред оца контакт са дететом нису имали његови родитељи, деца из првог брака и уверавала стручне раднике органа старатељства да би она те контакте омогућила. Међутим, иако је обавештена да ће тужени-противтужилац боравити у Москви где и дете актуелно борави, иста није омогућила да се оствари виђање мал.детета са оцем уз изговор да су њу у Москви саветовали да то не чини до правноснажног окончања овог поступка. Исход поступка не може бити разлог за невиђање мал.детета са оцем, посебно имајући у виду да је у првостепену поступку донета правноснажна и извршна привремена мера којом су уређени лични односи детета са оцем. Дакле, тужиља очигледно не може да фокус свог деловања усмери искључиво на најбољи интерес детета, јер иако је током поступка наводила да не ограничава контакт детета и оца, њено понашање не иде у прилог те тврдње.

Жалбом се неосновано указује да је нередовном виђању детета са оцем допринео тужени-противтужилац подносећи против тужиље-противтужене кривичну пријаву у ... где има фирму, за наводни покушај убиства према њему у вези чега је за њом издата црвена потерница Интерпола због чега и није могла да напусти Русију и активно учествује у поступку пред органима социјалне заштите и пред судом у нашој земљи, те да је у поступку по Хашкој конвенцији о грађанскоправним аспектима међународне отмице деце коју је тужени-противтужилац покренуо марта месеца 2022. године, суд у Москви дана 11.07.2022. године донео меру забране напуштања Руске Федерације тужиље-противтужене и мал.ВВ.

Кривични поступак у Украјини покренут је по службеној дужности што произилази из Одлуке бр. 757/12591/22К од 31.05.2022. године коју је донео Печерски рејонски суд града Кијева, Украјина а на основу које је тужиљи-противтуженој одређен притвор у истражном поступку који се води због кривичног дела покушаја убиства туженог-противтужиоца из користољубља, те је за њом расписана међународна потерница 27.5.2022. године (достављена је и одлука бр. 757/12594/22К од 31.05.2022. године коју је донео исти суд у истом поступку на основу које је ... тужиље одређен притвор у кривичном истражном поступку који се води због истог кривичног дела).

Тужиља-противтужена је дана 22.11.2021. године напустила територију Републике Србије и отишла у Руску Федерацију са мал.дететом, у време када се одвијао поступак пред органом старатељства а поступак пред Институтом за ментално здравље започет је 4.11.2021. године (када је решењем суда одређено вештачење). Из наведеног поризилази да је тужиља имала могућности више месеци пре маја, односно јула 2022. године да се врати у нашу земљу и учествује у овом поступку. Поред тога, тужиља-противтужена се у Руској Федерацији обратила са захтевом за добијање привременог азила дана 10.10.2022. године (о чему је достављена потврда МУП Руске Федерације за Град Москву од 10.12.2022. године).

Поред тога, тврдња о томе да се тужиља-противтужена не може вратити у земљу

због постојања Интерполове потернице и бојазни о изручењу, неоснована је из разлога што Законом о међународној правној помоћи у кривичним стварима (“Сл.гласник РС”, бр. 20/09) установљена претпоставка за изручење прописана у члану 16 тачка 1 је да лице чије се изручење захтева није држављанин Републике Србије. Поред тога чланом 8 став 1 истог закона прописано је да домаћи органи пружају међународну правну помоћ под условима узајамности, а наша земља нема закључен билатерални споразум у кривичним стварима са Украјином. Због свега наведеног, неоснованим су оцењени и жалбени наводи да је иста вишом силом била спречена да се врати у Србију из ових разлога а и зато што се пред Основним судом у Старој Пазови води поступак због кривичног дела лажног пријављивања и одузимања малолетног лица у којима јој је одређен притвор (Решењем Основног суда у Старој Пазови К 230/22 од 20.4.2022. године) као и да јој је због непоступања по привременој мери која се односи на уређење виђања односа мал.детета са оцем изречена мера затвора у трајању од 30 дана Решењем Основног суда у Старој Пазови, Судска јединица у Инђији И 32/21 од 1.11.2021. године. Евентуално противправно понашање тужиље-противтужене не може се третирати као виша сила а ни као изговор за то што онемогућава контакт детета са оцем.

Неосновани су и жалбени наводи да се туженом-противтужиоцу не може поверити самостално вршење родитељског права с обзиром да веома мало борави на једном месту и да је често на путу и да је 2016. године одјављен за ... као и да је исти резидент ..., те да је због природе посла често одсутан и не може да врши то право у пуном капацитету. Тужени-противтужилац се изјаснио да је ранијих година због пословних обавеза често путовао али да се то променило након што је добио ћерку ВВ и да се посветио подизању и одгајању своје ћерке, што је сагласно чињеничном утврђењу првостепеног суда да је са породицом путовао, дакле са мал. дететом и тужиљом а не индивидуално. Такође из његовог приложеног пасоша у списима види се да је само повремено путовао у периоду од 2020. до 2022. године а из његовог страначког исказа је утврђено да је центар његових животних активности у ...

Супротно наводима жалбе тужиље-противтужене, којима се оспорава надлежност домаћег суда с обзиром на чињеницу да она и дете тренутно бораве у Руској Федерацији, првостепени суд је правилно закључио да је надлежан да спроведе овај поступак. Најпре, чињеница промене фактичког места становања странака током трајања поступка, нема никакав значај јер суд који је био надлежан у време подношења тужбе остаје и даље надлежан (члан 15 став 2 ЗПП) а на надлежност домаћег суда суд пази по службеној дужности одмах по пријему тужбе (члан 16 ЗПП). Странке су српски држављани и обоје су у време отпочињања поступка имали пребивалиште у Републици Србији због чега је домаћи суд надлежан сходно члановима 61 и 66 Закону о решавању сукоба закона са прописима других земаља (“Сл. лист СФРЈ”, бр. 43/82 и 72/82-испр., “Сл. лист СРЈ”, бр. 46/96 и “Сл. гласник РС”, бр. 46/2006-др. Закон). Држављанство странака и мал. ВВ од утицаја је и на одређивање меродавног права. Првостепени суд је правилно применио као меродавно право Републике Србије сагласно члановима 35 став 1 и 40 став 1 Закона о решавању сукоба закона са прописима других земаља.

Када је реч о обавези законског издржавања првостепени суд је исту правилно утврдио сходно члановима 154, 160, 161 и 162 Породичног закона имајући у виду

основне потребе малолетног детета тог узраста на име исхране, одржавања хигијене, гардеробе, обуће као и друге потребе неопходне за правилан раст и развој детета и могућности тужиље-противтужене да доприноси издржавању износом од 15.000,00 динара имајући у виду њене редовне месечне приходе, као и могућности туженог-противтужиоца да у преосталом делу учествује у издржавању мал. детета средствима од своје зараде и обезбеђеним условима у погледу становања и задовољења животних потреба детета, све имајући у виду минималну суму издржавања коју као накнаду за храњенике односно лица на породичном смештају периодично утврђује Министарство надлежно за породичну заштиту (која је у јануару 2023. године износила 41.050,00 динара).

Правилна је и одлука о трошковима поступка јер је донета на основу одредбе члана 207 Породичног закона, којим је прописано да о накнади трошкова поступка у вези са породичним односима суд одлучује по слободној оцени, водећи рачуна о разлозима правичности. Наведеном одредбом прописано је одступање од општих правила накнаде трошкова парничног поступка прописаних Законом о парничном поступку. Имајући у виду цитирану одредбу, првостепени суд је оценио да је правично да свака странка сноси своје трошкове поступка, јер је одлука донета у најбољем интересу малолетног детета, а према наведеној законској одредби Породичног закона суд не примењује критеријум успеха странака у спору већ се руководи разлозима правичности.

Осталим жалбеним наводима не доводи се у сумњу правилност и законитост побијане одлуке, због чега, иако цењени нису посебно образлагани у смислу овлашћења другостепеног суда из члана 396 ЗПП.

Имајући у виду све наведено одлучено је као у ставу првом изреке пресуде на основу одредбе члана 390 ЗПП у вези члана 202 Породичног закона.

Код заузетог става да у конкретном случају свака странка сноси своје трошкове поступка, одбијен је захтев тужиље-противтужене за накнаду трошкова другостепеног поступка на основу одредбе члана 153 став 2 ЗПП и одлучено као у ставу другом изреке.

Председник већа-судија
Ирена Вуковић,с.р.

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Јасмина Ђокић